

tartással. „Aki egészséges, magas önbecsüléssel bír, jó házasságban él, istenhívő és extravertált, nagyobb valószínűséggel fogja magát boldognak tartani, mint aki krónikus betegséggel küzd, alacsony önértékelésű, elvált, ateista, és intravertált.” (27. l. – 2.)

Sok más érdekes, értékes megállapítást, meg gondolást találunk még a könyvekben pl. a barátságról, a magányról, a modern élet felületességéről stb. Ezek közül hadd álljon itt egy: „Fajfejlődésünk több milliányi éve során elődeink még sohasem végeztek a tévé nézéshez hasonló erővel mindannyiukat passzivitásra és függőségre kárhóztató tevé-

kenységet, mely figyelmünket ily könnyen megragadta és fogva tartotta volna — hacsak a levegőbe bámulást, a sziesztázást vagy éppen a balinézék kedvenc transzállapotait nem számoljuk ide.” (20. l. – 2.)

A két könyv szerzője a Chicagói Egyetem világhíres magyar származású professzora, a „Flow” magyar kiadása elé külön előszót is írt. Mindkét könyvet bőséges jegyzetanyag egészíti ki.

Berényi Dénes

ifj. Barta János: „Napkirályok” tündöklése Európa a 16–18. században

Történelmi Kézikönyvtár Sorozat – Egyetemes Történet
Csokonai Kiadó, Debrecen, 1996, 246 l.

A Csokonai Kiadó 1996-ban azzal a szándékkal indította el a Történelmi Kézikönyvtár sorozatát, hogy a korai középkortól napjainkig összefüggő és átfogó képet nyújtson Magyarország és Európa történetéről az érdeklődők s különösen az ezt tanítók s tanulók számára. A sorozat nemcsak arra vállalkozik, hogy korszerű, jól tanítható s tanulható ismereteket közöljön, hanem egyúttal megkísérli közelebb hozni az egyes korszakok minden napjait, az akkor élt emberek színes, s különleges világát.

Barta János „*Napkirályok*” tündöklése című könyve az első e sorozatban már megjelent könyvek sorában. Műve hiánypótlónak tekinthető, hiszen annak a közel három évszázadnak az elemzésére vállalkozik, amit a történetírás legelfogadottabban kora újkorának nevez, amit a középkori és feudális világból az újkor és a kapitalizmus korába vezető átmeneti időszaknak tekinthetünk, melyben a köztudatban mélyen gyökerező, „mér-földkőnek” tekinthető változások (földrajzi

felfedezések, reneszánsz és reformáció, abszolutisztikus politikai rendszer, tudományos felfedezések stb.) hatása azonban a felszíntől csak lassan jutottak el a társadalmi és gazdasági élet mélyéig.

A kötet három nagy egységre tagolódik, azt is mondhatnánk, hogy a kora újkor mind egyik századának szentel egy-egy részt. A *modern kor hajnala* címet viselő első nagyobb egység nyolc fejezetben a 16. század folyamán bekövetkezett változásokat és változatlanóságokat tekinti át. Szól a földrajzi felfedezések előzményeiről (10–17. old.), a felfedezések gazdasági hatásairól (18–32. old.), a szellemi élet megpezsdüléséről (48–56. old.), de arra is felhívja a figyelmet, hogy ez a korszak a kortársak tömegei számára inkább a korábbi évszázadok társadalmi, jogi, életmódbeli folytonosságát jelentette. „*A rendi társadalom rendíthetlensége*” vagy „*A mindennapok nyomorúsága*” című fejezetek egyértelműen erről szólnak. A főcímet idéző második nagy rész, A „*napkirályok*” Euró-

pája döntően a 17. századot öleli át, jóllehet az egyes témák kronológiai vagy társadalom- és gazdaságtörténeti logikája nemegyszer tágabb, szabadabban kezelt időhatárokat tett szükségessé. (Például itt került tárgyalásra a 16. század utolsó harmadában folyó németalföldi szabadságharc is.) Az azonban vitathatatlan, hogy elsősorban ez a nagy egység jelenti a könyv „gerincét”, súlypontját. A korszak és a téma kilenc fejezetben történő tárgyalása számszerűen is erre utal. Ekkor, a 17. században alakultak ki Európában az abszolút monarchiák, melyek — felekezettől függetlenül — az államhatalom alá rendelték az egyházakat, felszámolták vagy eljelentéktelenítették a középkori rendi intézményeket, de megerősítették a társadalmi kiváltságok körét. Ez a korszak az európai történelemben a nagy konfliktusok időszaka is volt. Az egyes országok közötti hosszú háborúk (tizenötéves, harmincéves, angol–holland tengeri háborúk stb.) mellett véres belháborúk, felkelések, forradalmak jellemezték (németalföldi szabadságharc, angol polgárháború, a Fronde Franciaországban stb.).

A harmadik nagyobb rész már a 18. századra, a felvilágosodás korára koncentrál, s a

köztudatban nagyon is egyoldalúan élő felvilágosodás „toposz” helyett árnyalt, összetett képet ad erről a korszakról. A *mindennapok megvilágosodása* című fejezetben egyértelműen szól a felvilágosodás mindennapi életre gyakorolt hatásának viszonylag csekély s számos korlátba ütköző jellegéről, ahogyan pontosítja az ún. felvilágosult abszolutizmus elméletét, fogalmát, valamint a hozzá köthető reformok valóságos voltát is.

Annak ellenére, hogy a könyv három nagyobb egysége lényegében egy-egy évszázadot állít a középpontba, a szerző mégsem kronológiai szerkesztési elveket követett, hanem jól körülhatárolható, fontos témakörökre építkezett. A kötet az oktatásban jól használható kézikönyvként részletes kronológiai mutatót tartalmaz, feloldva ezzel a nem időrendi szerkesztésből fakadó esetleges tájékozódási nehézségeket. A korszak iránt komolyabban érdeklődők számára válogatott irodalomjegyzék kínál lehetőséget a témában való további elmélyülésre. A kora újkor világának megértését illusztráló képek és térképek segítik.

Pósán László

D. Rác István: *Költők és maszkok*

Identitáskereső versek az 1945 utáni brit költészetben

Kossuth Egyetemi Kiadó, Orbis Litterarum sorozat, Debrecen, 1996, 184 l.

Első pillantásra az irodalomnak egy szűk szegmensét hasított ki vizsgálódásra D. Rác István *Költők és maszkok* című könyvében: a drámai monológot és rokonműfajait, a drámai lírát és a maszklírat vagy szerepverset, illetve ezek fellelhetőségét a kortárs angol és északír költészetben. Ez a látszólagos szűkösség azonban nagy távlatokat nyit, hiszen éppen ezek a műfajok adnak kiváló lehetőséget, hogy a legszélesebb, s a XX. században különösen az érdeklődés és gondol-

kodás középpontjába került problémákat keretbe foglalják és sokoldalúan érzékeltessék. Ugyanis, mint D. Rác István meggyőzően kifejti, ezeknek a verseknek a fókuszában az identitás, az önazonosság-keresés és -építés áll, amely természetesen különös hangsúlyt, intenzitást és tudatosságot kapott századunkban. Éppen a drámai–lírai műfajok alapvető műfaji jellegzetességei teszik lehetővé a versek rétegeztségét, a hagyományos lírai önkifejező–személyiségkifejező réteg együtt-